

ORIGINI EUROPENE ALE BISERICII CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA

BOGDAN EMANUEL RĂDUȚ*

Biserica Creștină după Evanghelie din România este recunoscută de statul român prin *Legea Nr. 486/2006* privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.¹ Aceasta este egală cu celelalte 17 culte și biserici, recunoscute de aceeași lege, cu biserici locale (numite popular „adunări”) și credincioși pe tot cuprinsul țării, și cu o istorie națională care se apropie de 120 de ani. Privind istoric, această Biserică² nu a apărut într-un vid în România, ci este urmașa misiunii unor credincioși din Marea Britanie, Elveția sau Germania, de la cumpăna secolelor XIX-XX, a căror contribuție poate fi analizată în funcție de zona geografică în care ei au activat. Acești credincioși, fiecare din zona de proveniență, au făcut parte din, ceea ce generic se numește, Mișcarea Frățească (*Brethren Movement*). Prin urmare, Biserica Creștină după Evanghelie din România își are originea în Mișcarea Frățească din Europa începutului de secol XIX, cu rădăcini engleze, elvețiene și germane. Conform afirmației doctorului Silviu Cioată³, creștinii după Evanghelie din România „au avut legături strânse, cu frații deschiși din Anglia, cum a fost George Müller, E. H. Broadbent sau cu cei din Elveția: Berney, Aubert, apoi Perret etc., ori cu cei din Germania, mai ales cu Școala Biblică din Wiedenest”⁴.

1. Argument

Prin definiție, *origine* înseamnă, printre altele, „început, proveniență, izvor, obârșie”⁵. În cadrul acestui studiu, vom căuta să vedem care sunt începuturile europene ale Mișcării Frățești, punctând apoi extinderea acesteia în România. În

* Istoric – Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România/Societatea de Științe Istorice din România – Filiala Dolj, e_mail: emy_radut@yahoo.com.

¹ ***, *Legea Nr. 489 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor* în „Monitorul Oficial al României”, Nr. 11 din 8 ianuarie 2007, pp. 2-6.

² Pe cuprinsul articolului vom folosi *Biserică (Adunare)* când ne vom referi la instituția oficială și *biserică (adunare)* când ne vom referi la comunitățile locale.

³ Silviu Cioată (1931-1997), medic radiolog și președinte al Cultului Creștin după Evanghelie din România (1990-1997).

⁴ Silviu Cioată, *Din istoria Adunărilor frățești*, în „Calea Credinței”, Revista Cultului Creștin după Evanghelie, iulie-august, 1995, p. 4.

⁵ ***, *Origine*, a se vedea: <https://dexonline.ro/definitie/origine> (accesat la 24.07.2017).

prezent (2017), această mișcare evanghelică este întinsă pe tot mapamondul, în 94 de țări, de pe toate continentele. În țara noastră însă, datorită numeroșilor factori interni și culturali, poartă denumirea, din 2008, de Biserica Creștină după Evanghelie din România – Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România (BCER-UBCER), înainte numindu-se Cultul Creștin după Evanghelie din România (1946-2008) sau Asociația Religioasă „Creștinii după Evanghelie” (1933-1946).

Analiza istorică a Bisericii Creștine după Evanghelie din România nu poate fi realizată fără încadrarea acesteia în contextul european și fără a se ține cont de originile sale. De asemenea, cu toate aspectele ei culturale și naționale, nu poate fi detașată de teologia și practica celorlalte biserici similare din alte țări. Apariția în istorie a Mișcării Frățești s-a datorat și unui context politico-religios favorabil. După Revoluția franceză (1789) și războaiele napoleoniene (1792-1815) Europa se găsea în prefaceri teritoriale, politice și economice. Aceste evenimente au trezit și-un „interes considerabil pentru cărțile Daniel și Apocalipsa”⁶, cărți biblice cu mesaj profetic și apocaliptic. Nici religios situația nu stătea mai bine, „în multe țări anglo-saxone, bisericile istorice Protestante își pierduseră adevărata lor spiritualitate”, astfel că „în Germania sau Scandinavia stăpâna Biserica Luterană, în timp ce în partea de sud a Europei, Biserica Romano-Catolică era la fel de puternică ca întotdeauna”⁷. Decăderea protestantismului într-un formalism religios a dus la o reîntoarcere la Sfânta Scriptură (Biblia) în modul cel mai simplu. Pe acest fond, au apărut primele grupuri de Frați (Brethren), „din dorința sinceră a unor credincioși, pentru o trăire mai profundă a Cuvântului lui Dumnezeu în urma studierii și înțelegerii Sfintelor Scripturi”⁸. Mișcarea Frățească, deși s-a născut spontan, a preluat caracteristici și de la alte grupări precedente, precum valdenzii, reformatorii, anabapțiștii, moravienii, pietiștii ș.a.⁹ Încă de la început, în privința identității lor, aceștia „s-au numit <frați>, căci doreau să fie cunoscuți sub un nume biblic, iar în același timp să cuprindă pe toți creștinii care doreau să umble cu ei, ieșind de sub robia dată de numele unei denominațiuni”¹⁰. Astfel, ei s-au afirmat împotriva încadrării denominaționale și a centralizării cultice, dar și pentru o autonomie ecleziastică. Dar, din pricina legislației, în România lucrurile vor sta diferit.

2. Origini engleze

Se consideră, de către cei mai mulți, că Mișcarea Frățească își are debutul în Marea Britanie. La începutul secolului al XIX-lea, în Irlanda și Anglia, mai mulți

⁶ Fares Marzone, *Mișcarea Fraților în Europa: rădăcini, identitate și viitor*, Partea I, în „Calea Credinței”, Revista Bisericii Creștine după Evanghelie, septembrie-octombrie, 2005, p. 17

⁷ *Ibidem*, p. 18.

⁸ Virgil Achihai, *Creștinii după Evanghelie în contextul internațional al Mișcării Frățești*, Teză de licență, Institutul Teologic „Timotheus”, București, 2002, p. 5.

⁹ Fares Marzone, *op. cit.*, p. 17.

¹⁰ Silviu Cioată, *op. cit.*, p. 3.

tineri doreau ceva mai mult decât religiozitatea sterilă din biserica oficială. În timp, grupurile pe care le-au format au început să se cunoască între ele, unele chiar unindu-se și alcătuind comunități mai mari. Acest lucru s-a datorat și faptului că nucleul fondator „era format din tineri, mulți dintre ei cunoscându-se de la Colegiul Trinitarian din Dublin”. Dorința lor a fost aceea a unei independențe, pentru că „nu aveau de gând să se organizeze într-o confesiune”¹¹.

Mișcarea Frățească din Marea Britanie s-a format plecând de la cinci grupuri distincte și independente, apărute în intervalul 1826-1832:

a) 1826 – grupul din Dublin al lui Edward Cronin (1801-1882) și Edward Wilson. Primul era un medic dentist romano-catolic din Irlanda de Sud, iar cel de-al doilea era diaconul unei biserici și secretarul Societății Biblice Britanice. La început, aceștia țineau întâlniri duminicale în casa lui Wilson din Sackville Street, apoi mutându-se în casa lui Cronin din Lower Pembroke Street.¹²

b) 1827 – grupul din Dublin al lui Anthony Norris Groves (1795-1853) și John Gifford Bellett (1795-1864). Primul era un medic dentist din Exeter, iar celălalt era avocat. Întâlnirile se țineau în casa lui Bellett. Anthony Groves este socotit „fondatorul Adunărilor Frățești”. În 1828, grupul lui Cronin și cel al lui Groves se unesc, formând o singură comunitate. În 1829, Groves pleacă în misiune, devenind astfel „primul misionar al Fraților” și fiind numit „tatăl misiunii prin credință”, influențând fondatorii unor societăți misionare precum China Inland sau Misiunea North Africa.¹³

c) 1830 – grupul din Dublin al lui John Vesey Parnell (1805-1883), cunoscut sub numele de Lord Congleton. Întâlnirile aveau loc în strada Aungier, fiind considerată „cea dintâi sală de adunare publică a «fraților»”¹⁴.

d) 1832 – grupul din Bristol al lui George Müller (1805-1898) și Henry Craik (1805-1866). Primul era din Prusia și l-a întâlnit pe Craik la Teignmouth, în Anglia. Prin căsătoria cu sora acestuia, cei doi au devenit cumnați. La Bristol au înființat două biserici locale, numite apoi Ghedeon și Betesda. Cea din urmă a devenit foarte populară, fiind frecventată de mulți oameni. Müller este socotit „cel mai de seamă fondator al Mișcării Fraților”, fiind recunoscut și pentru orfelinatele sale, care aveau

¹¹ *Ibidem*, p. 4.

¹² Virgil Achihai, *op. cit.*, pp. 6-7; William W. Conard, *Family Matters*, Interest Ministries, Wheaton, IL, 1992, p. 9; George Müller, *Îndrăzneala credinței*, Extrase din Autobiografia lui, adunare și prezentate de Alfred Kuen, Editura Agape, Făgăraș, 1995, p. 92; Edmund H. Broadbent, *Drumul Bisericii*, traducere de Constantin Pascu, Cultul Creștin după Evanghelie, București, 1980, pp. 308-309.

¹³ Henry Pickering, *Chief Men Among the Brethren*, Loizeaux Neptune, New Jersey, 1996, pp. 31-32, 155-157; ***, *Oameni de seamă din istoria Bisericilor frățești: Anthony Norris Groves (1795-1853)*, în „Ecouri Creștine”, Revista Bisericilor Creștine după Evanghelie, Zonalul Suceava, octombrie-decembrie, 2010, pp. 30-31; Virgil Achihai, *op. cit.*, p. 8; George Müller, *op. cit.*, p. 93; Edmund H. Broadbent, *op. cit.*, pp. 308-320; Fares Marzone, *op. cit.*, pp. 18-19.

¹⁴ Henry Pickering, *op. cit.*, pp. 81-83; George Müller, *op. cit.*, p. 94; Edmund H. Broadbent, *op. cit.*, p. 309; Virgil Achihai, *op. cit.*, p. 8; Andrew Miller, „Frații” – așa numiți de obicei, GBV, Dillenburg, Germania, 1994, p. 31.

în întreținere mii de copii. În timp, cele două grupuri – Cronin-Groves și Müller-Craik – au început să colaboreze.¹⁵

e) 1831/1832 – grupul din Plymouth al lui Benjamin Wills Newton (1807-1899) și John Nelson Darby (1800-1882). Întâlnirile aveau loc în capela Providence, din grup făcând parte și Francis Newman, George V. Wigram, Percy Francis Hall ș.a. Darby este socotit organizatorul Mișcării Frățești, și „cel mai de seamă exponent al ei”. De departe Darby a fost un autor prolific, traducând din engleză, franceză și germană și scriind mii de pagini.¹⁶ În schimb, a fost și o persoană autoritară, ale cărei poziții și vederi nu trebuiau puse la îndoială.¹⁷ Pe parcurs, în pofida masivei sale influențe, autoritarismul lui a avut efecte negative, producând mai multe schisme în evoluția Mișcării Frățești.

La o primă privire, constatăm că aceste grupuri au fost formate în principal din tineri, intelectuali și cu pregătire, dornici de cunoaștere și caracterizați de un curaj și entuziasm specific vârstei.

Grupurile au început să crească numeric, să se dezvolte și, în timp, să formeze Mișcarea Frățească. Bineînțeles că, pe parcurs, au fost înființate și alte biserici locale. Creșterea și dezvoltarea pozitivă a Mișcării a fost afectată, la douăzeci de ani de la apariția ei, de o schismă internă. Neînțelegerea a plecat din Plymouth, dintre Newton și Darby, problema fiind una doctrinară. Amândoi implicații în conflict dezvoltă sisteme diferite de interpretare a profețiilor biblice. Nu intrăm în amănunte, nefăcând obiectul studiului nostru, dar conflictul a dus la ruperea comunității din Plymouth, în octombrie 1845. Însă, situația a escaladat și s-a extins asupra întregii Mișcări Frățești. Darby are apoi diferende și cu Müller, Craik și Groves. În urma acestora, Mișcarea Frățească s-a divizat iremediabil. Astfel că, începând cu 1848, vor exista două ramuri ale Mișcării Frățești: bisericile deschise, numite și largi (*Open Brethren* sau *Brethren Assemblies*) și bisericile exclusiviste, numite și închise sau darbyste (*Exclusivist Brethren* sau *Plymouth Brethren*). Din rândul celor dintâi fac parte și creștinii după Evanghelie din România.

Primul misionar din partea Bisericilor Frățești din Marea Britanie, Edmund Hamer Broadbent (1861-1945), a sosit în România în primăvara anului 1899. Deși

¹⁵ Virgil Achihai, *op. cit.*, pp. 13-21, Henry Pickering, *op. cit.*, pp. 277-280; Fares Marzone, *op. cit.*, p. 19; George Müller, *op. cit.*, pp. 6, 95; Edmund H. Broadbent, *op. cit.*, pp. 320-327; William W. Conard, *op. cit.*, pp. 49-57; Ch. Challand, *George Müller. Viața și lucrarea lui, o minune din vremurile noastre*, traducere de D. Cornilescu, Biserica Evanghelică Română, București, 1991, *passim*.

¹⁶ Scrierile lui Darby cuprind colecția de 34 volume *The Collected Writings of J.N. Darby*, editată de W. Kelly, 7 volume *Notes and Comments*, 3 volume cu scrieri diverse și 3 volume de scrisori. Cele mai reprezentative sunt cele 5 volume *Synopsis of the Book of the Bible (Synopsis al cărților Bibliei*, în limba română fiind tipărite, până acum, volumele 1, 3-5).

¹⁷ Fares Marzone, *loc. cit.*, p. 19; George Müller, *op. cit.*, p. 94; Andrew Miller, *op. cit.*, p. 61; Virgil Achihai, *op. cit.*, p. 22; Earle E. Cairns, *Creștinismul de-a lungul secolelor, O istorie a Bisericii creștine*, Ediție revizuită, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007, p. 394; J.C. Wenger, *Introducere în teologie*, Cristian Aid Ministries, f.l., f.a., p. 37.

avea cunoștințe între coloniștii bapțiști germani din Constanța și București, a văzut lipsa unor biserici similare cu cele frățești din Anglia, și a lansat această nevoie în revista *Semailles & Moisson (Semănat și Secerat)* ce apărea în Elveția. În urma acelor rânduri, au sosit primii misionari elvețieni, care au pus bazele primei Biserici Frățești în România, mai târziu, luându-și denumirea de *Biserici Creștine după Evanghelie*.

Cele mai recente date statistice (2015) ne arată că în Marea Britanie, sunt aproximativ 50.000 de credincioși cu 1.100 de biserici locale, ce aparțin ramurii Open Brethren sau Brethren Assemblies. Ca formă de învățământ teologic, aceștia dețin Tilsley College, precum și două societăți misionare, Echoes și Interlink.¹⁸

3. Origini elvețiene

Assemblées Evangéliques de Suisse Romande există dinaintea Bisericilor Frățești din Marea Britanie. În fapt, sunt „cele mai vechi Adunări Frățești care există în lume”¹⁹. Începuturile sunt plasate undeva în intervalul 1810-1812, printr-un grup de studenți ce au fondat societatea „Prietenii”.²⁰ Aceștia făceau parte din grupurile moraviene²¹. Din păcate, din pricina opoziției pastorilor reformați, această societate a avut o scurtă durată de viață, de doar trei ani. Prima biserică propriu-zisă s-a format în Geneva, la 21 septembrie 1817, în partea francofonă a Elveției.²² Un grup de zece persoane s-au adunat în casa lui Henri Drummond, un englez stabilit în Elveția. Noua comunitate a purtat mai multe denumiri, precum L’Ancienne Dissidence (Vechea dizidență)²³, sau Eglise évangélique indépendante (Biserica evanghelică independentă) ori Eglise selon la parole de Dieu (Biserica după Cuvântul lui Dumnezeu).²⁴ Pionierii Bisericilor Frățești din Elveția erau studenți la teologie, care apoi s-au confruntat cu opoziția din partea Bisericii oficiale.²⁵ Din 1818, întâlnirile aveau loc la Bourg de Four, apoi, mai târziu, la capela Pélisserie.²⁶ Perioada care a urmat a fost caracterizată de „o profundă orientare teologică, ducând la înființarea unei facultăți de teologie evanghelică la Geneva”, dar și de activitate umanitară,

¹⁸ Ken&Jeanette Newton (editors), *The Brethren Movement Worldwide*, Key information, 4th Edition, OPAL Trust, 2015, pp. 264-268.

¹⁹ Jacques Blandenier, *Message pour le Centième anniversaire des Assemblées roumaines*, manuscris, p. 1.

²⁰ Paul Perret, *Nos Églises dissidentes*, Assemblées de Frères Larges, Édition „Je Sème”, Nyon, 1966, p. 34.

²¹ F. Roy Coad, *O istorie a Mișcării Frățești, Originile sale, dezvoltarea internațională și semnificația ei în prezent*, traducere din engleză, manuscris, 2001, p. 72.

²² Paul Perret, *op. cit.*, p. 36.

²³ F. Roy Coad, *op. cit.*, p. 72.

²⁴ Jacques Blandenier, *Les assemblées évangéliques de Suisse romande*, în „Servir en l’attendat”, Nr. 3, mai-iunie 1993, p. 3.

²⁵ Fares Marzone, *op. cit.*, p. 20.

²⁶ Edmund H. Broadbent, *op. cit.*, p. 332.

pentru că „creștinii evanghelicici influențați de Trezirea de la Geneva sunt cei care au fost fondatorii Comitetului internațional al Crucii Roșii”²⁷.

Imediat după Geneva, influența reformatoare s-a extins și în cantonul Vaud, dar aici s-a dezvoltat mai încet. Începând cu 1815, o domnișoară de origine engleză, Greaves, și-a pus casa la dispoziție pentru astfel de întâlniri, până a fost expulzată din Lausanne. Opoziția a fost dură și acerbă, dar excluderea, în 1924, a pastorului din Vevey, Charles Rochat, a dus la formarea unei noi comunități de credincioși, separată de stat. Astfel a început să se extindă noua mișcare în Elveția. În 1828, potrivit unor date, existau cincisprezece biserici independente (*assemblées dissidentes*).²⁸

Mai târziu, o influență în Elveția a avut-o și John N. Darby, care vizitează Geneva în toamna anului 1837. Inițial, învățătura lui a fost bine primită, dar apoi conducătorii bisericilor locale „au descoperit că nu aveau aceleași păreri în puncte majore și au luptat cu putere împotriva influenței sale”²⁹. În prima fază s-a alăturat bisericii din Bourg de Four. Dacă în 1837 doar a vizitat Geneva, din 1839 va sta stabili patru ani în Elveția, în 1840 formându-și o biserică la Lausanne. Darby a activat intens în Elveția în perioada 1840-1845, aici dezvoltându-și și sistemul doctrinar.³⁰ Influența acestuia s-a concretizat într-o divizare a raportărilor față de el. În timp ce unii i-au urmat învățăturile, alții le-au respins și combătut. Oponenții lui Darby au fost atât din biserică oficială, profesorul J.J. Herzog de la Colegiul Teologic din Lausanne, cât și din Bisericile Frățești, Auguste Rochat din Rolle și François Olivier. O primă ruptură a avut loc în 1842 în Geneva, apoi în 1845 la Lausanne. Din 1858 grupurile darbyste au format comunități separate de celelalte Biserici Frățești.³¹ Se pare că Darby a ajuns și în Elveția germană, în 1850, unde a găsit comunități de credincioși la Basle, Berna, Saint-Gall și Zurich.³²

Ca urmare a evoluțiilor istorice ulterioare s-au format trei tipuri de biserici în Elveția:

- a) bisericile dizidente inițiale;
- b) bisericile influențate de darbyism, dar rămase deschise;
- c) bisericile exclusiviste (darbyste).

Primele două tipuri erau asemănătoare, astfel că, treptat, s-au apropiat și au format, în anul 1880, Bisericile Fraților Largi sau Deschiși din Elveția.³³

²⁷ Jacques Blandenier, *Message pour le Centième anniversaire des Assemblées roumaines*, pp. 1-2.

²⁸ F. Roy Coad, *op. cit.*, p. 72.

²⁹ Fares Marzone, *op. cit.*, p. 20.

³⁰ Eduard Recordon, Philippe Tapernoux, *Biserica sau Adunarea*, vol III, *Timpurile moderne*, Gute Botschaft Verlag (GBV), Dillenburg, 1993, pp. 326-330. Prezentarea activității lui Darby este făcută laudativ, dat fiind că cei doi autori sunt darbyști.

³¹ Roy Coad, *op. cit.*, pp. 75-76.

³² Eduard Recordon, Philippe Tapernoux, *op. cit.*, p. 335.

³³ Paul Parret, *op. cit.*, pp. 52-53.

La sfârșitul secolului al XIX-lea (1899), aceste biserici elvețiene au trimis în România doi misionari: Francis Berney (1869-1939) și Charles Aubert (1873-1951). Originară din biserica locală din Brassus, această plecare misionară a reprezentat un pionierat atât pentru România, cât și pentru Elveția. Pentru România, datorită faptului că venirea lor aici a dus la formarea primelor Biserici Frățești românești, similare celor europene. Iar pentru Elveția, a fost primul caz de colaborare între bisericile locale pentru un scop misionar. Mai târziu, în 1922, l-au trimis pe Paul Perret (1895-1961), ginerele lui Francis Berney, care a contribuit substanțial la cristalizarea doctrinară și practică a Bisericilor Creștine după Evanghelie din România.

Potrivit celor mai recente statistici (2011), există Biserici Frățești doar în partea francofonă a Elveției. În această zonă, sunt cca. 4.600 de credincioși în 48 de comunități locale și dețin două școli biblice: Institute Biblique et Missionnaire Emmaüs și Faculté Libre de Théologie Évangélique.³⁴

4. Origini germane

Mișcarea Frățească în Germania este divizată pe trei ramuri: *Bund Freier evangelischer Gemeinden*, *Arbeitsgemeinschaft der Brüdergemeinden* și *Neue Versammlungen*.

Debutând cândva, între 1852-1853, Mișcarea Fraților în Germania își are începuturile legate de numele lui Julius Anton von Poseck (1816-1898) și Carl Brockhaus (1822-1899), iar, mai târziu, Friedrich Wilhelm Baedeker (1823-1906). Cel din urmă a fost un activ misionar în Rusia și Europa de Est.³⁵

Dar, în Germania, mișcarea darbystă a fost mult mai puternică decât Bisericile Frățești deschise. Poate și datorită faptului că fratele mai mare al lui John N. Darby, W.H. Darby, locuise în Germania vreme de doi ani. Iar John N. Darby a venit în Germania în 1854³⁶, în timp ce, după câte se pare, deja exista o comunitate încă din 1852 la Elberfeld. Inițial, Posek a colaborat cu Darby, dar din 1857, se distanțează de acesta după ce înțelege, în urma unei vizite la Londra, schisma care avusese loc între cele două ramuri. Darby a făcut mai multe vizite în Germania și chiar a realizat o ediție a Bibliei în limba germană, în propria-i traducere.³⁷

Un rol deosebit de însemnat în istoria Bisericilor Frățești (*Brüdergemeinden*) din Germania l-a avut Școala Biblică Wiedenest. Numită inițial Școala Biblică Allianz, aceasta a fost fondată în 11 aprilie 1905, în casa aristocratei Fräulein Tony von Blüecher, cu scopul, cel puțin la început, de a instrui misionari pentru Rusia, în timp

³⁴ Ken&Jeanette Newton (editors), *op. cit.*, p. 245. Din păcate, în privința Elveției, informațiile nu au fost actualizate pe 2015.

³⁵ Gerhard Jordy, *Die Brüderbewegung in Deutschland*, Band 1, R. Brockhaus Verlag, Wuppertal, 1989, pp. 50-115.

³⁶ Eduard Recordon, Philippe Tapernoux, *op. cit.*, p. 335.

³⁷ *Ibidem*, p. 336.

extinzându-și orizontul și spre alte țări. Primii profesori s-au numit Christoph Köhler (1860-1922) și Johannes Warns (1874-1937), devenind nume sonore în dezvoltarea Școlii dar și a Bisericilor Frățești germane. Cursurile au început la 5 septembrie 1905, cu 18 studenți, deschiderea având loc în sala mare a bisericii din Berlin. În timp, au primit studenți din mai multe țări: Rusia, Elveția, Olanda, Belgia, Estonia, Lituania, Cehoslovacia, Bulgaria, România, dar și țări îndepărtate din Asia și Africa.³⁸

Vreme de 14 ani, Școala a funcționat în Berlin (1905-1919). În 1919, Școala a fost transferată la Wiedenest, lângă Gummersbach, în Rhineland, unde Johannes Warns cumpărase un han cu spațiu de cazare, sală de mese și grajd. Cursurile, în noua locație, au început pe 5 octombrie 1919. Astăzi, se numește *Forum Wiedenest* și are un ansamblu de clădiri atât pentru Școala Biblică cât și pentru Casa de Misiune, fondată în 1952 la inițiativa lui Ernst Schrupp (1916-2005).³⁹

Influența Bisericilor Frățești germane în România se poate analiza cu precădere în Transilvania.⁴⁰ Parte a Imperiului Austro-Ungar până în 1918, Transilvania a beneficiat de atenția bisericilor germane. A existat chiar și o propunere ca Școala Biblică de la Berlin să se mute aici și nu la Wiedenest.

Dintre misionarii Școlii Biblice, reprezentanți ai bisericilor germane, în România, îi putem enumera pe Hermann König (misionar în Constanța, între 1902-1914), Johannes Schlosser (misionar în Țara Bârsei, între 1906-1915), Emil Hamburg (misionar la Galați, Constanța, Cernavodă, București, Ploiești, Râșnov ș.a., între 1905-1934), Friedrich Hemmert (misionar în Sibiu, între 1911-1916) și Fritz Stückemann (misionar în Țara Bârsei, București, Ploiești, Brașov, din 1906).⁴¹

Conform statisticilor actuale (2015), Bisericile Frățești (Deschise) din Germania însumează 40.000 de credincioși, împărțiți astfel: 25.000 – la Bund Freier evangelischer Gemeinden, 10.000 – la Arbeitsgemeinschaft der Brüdergemeinden și 5.000 – la Neue Versammlungen. Au 459 de biserici locale, împărțite astfel: 265 – la Bund Freier evangelischer Gemeinden, 138 – la Arbeitsgemeinschaft der Brüdergemeinden și 56 – la Neue Versammlungen. Dețin două școli teologice, *Forum Wiedenest* și *Bibelschule Burgstädt e.V.*, și mai multe societăți misionare: *Forum Wiedenest*, *Arbeitskreis für Außenmission in freien Brüdergemeinden*, *Bibel-und Missionshilfe Ost e.V.*, *Humanitäre Mission*, *Gemeindehilfe Ost*, *Zentralafrika Mission* și *Hoffnung für Kinder in Not e.V.*⁴²

³⁸ Bogdan Emanuel Răduț, *Din istoria relațiilor frățești româno-germane: Adunările Creștine după Evanghelie și Școala Biblică Wiedenest între 1905-1950*, în „Timotheus – Incursiuni Teologice Tematică”, Vol. 4, Nr. 2, 2017, în curs de publicare.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ Ernst Nikesch, *Die deutschen Brüdergemeinden in Rumänien, Ihre Anfänge in der Dobrukscha und in Siebenbürgen*, Conception Seidel, 2000, *passim*.

⁴¹ Bogdan Emanuel Răduț, *op. cit.*

⁴² Ken&Jeanette Newton (editors), *op. cit.*, pp. 101-107.

5. Concluzii

Biserica Creștină după Evanghelie din România își are originile istorice în Mișcarea Frățească din Europa. Țările europene cu cea mai mare influență în România au fost Marea Britanie, Elveția și Germania. În special ultimele două au trimis misionari atât în Vechiul Regat, cât și în Transilvania habsburgică, dacă vorbim de perioada de dinainte de Marea Unire (1918).

Misionarii englezi, elvețieni și germani, nu doar că au înființat biserici locale, ci au oferit și linia doctrinară a lor, asemănătoare cu aceea a comunităților de unde proveneau. Dar, în timp, bisericile formate de ei au căpătat aspect național, adaptându-se la realitățile și specificul românesc, păstrându-și, în același timp, identitatea europeană.

Așadar, la începutul secolului al XIX-lea, s-a format Mișcarea Frățească în Europa, care, apoi, extinzându-se în lume, a ajuns în România, spre finalul aceluiași secol, formând Biserica Creștină după Evanghelie.

THE EUROPEAN ORIGINS OF THE BRETHREN ASSEMBLIES OF ROMANIA

(Abstract)

Brethren Assemblies of Romania has its historical roots in the Brethren Movement in Europe, with pylons in the United Kingdom, Switzerland and Germany. Over the years, the churches from these countries have contributed both regarding the mission and the doctrine, thus helping the genesis and development of similar churches in Romania.

Through the study, we propose a foray into the history of the European Brethren Movement, its beginning and influence in Romania.

Keywords: Europe, Brethren Assemblies, Brethren Movement, origins, United Kingdom, Switzerland, Germany.